

КЗК смята за непазарно прехвърлянето на партиди от пенсионни фондове към НОИ и обратно

В становище до Конституционния съд от Комисията за защита на конкуренцията твърдят, че текстът, с който се разрешава това, руши пазара на частни осигуровки

В едно от първите си произнасяния по ключов казус Комисията за защита на конкуренцията (КЗК) зае пазарна позиция. Става въпрос за становище, което Конституционният съд поиска от антимонополния регулатор за т.нар. право на избор между държавното и частното пенсионно осигуряване, което финансовият министър въведе в Кодекса за социално осигуряване. Според текста осигурените в частни пенсионни фондове могат да прехвърлят партидите си в общественото осигуряване (НОИ) и обратното. В държавното осигуряване обаче партидите не трупат доходност и не могат да се наследяват.

При приемането на текста пенсионните фондове и част от работодателските организации се обявиха против него, защото руши пенсионния модел, като обръква разходопокривния принцип, по който работи НОИ, с капиталовия, на който са основани пенсионните компании. Омбудсманът получи подписка от над 5000 граждани с искане текстът да бъде отменен.

Тъй като нямат право да обжалват самия Кодекс за социално осигуряване, четири от пенсионните дружества сезираха Върховния административен съд с искане за отмяна на наредбата с правилата за прехвърляне на средствата на осигурените от фондовете към НОИ.

От своя страна обаче Върховният административен съд реши, че промените засягат самия модел на пенсионната система, противоречат на принципите на правовата държава, защото нарушават правото на собственост, защото в НОИ партидите не се наследяват, и поиска становище на Конституционния съд по кодекса, от който произтича наредбата. От своя страна Конституционният съд поиска становищата на множество заинтересовани страни, между които е КЗК. Проучването по казуса е докладвано от члена на КЗК Георгица Стоянова. От становището на антимонополния регулатор не следва непременно, че Конституционният съд ще отмени посочените законови поправки. То обаче посочва, че макар с текста да се постигат социални цели, прехвърлянето води до нарушаване на модела на търговия в сектора и пряко засяга и осигурените, и пенсионните дружества.

Искането на Върховния съд

В искането си ВАС посочва, че "правото на избор" създава нови отношения между публичния осигурител и осигурените - набраните и прехвърлени средства от индивидуалната партида на лицето загубват "индивидуалния" си характер; лицето губи правото си на "собственост" върху тях и правото на наследяване и средствата стават част от общата парична маса на фонд "Пенсии", която се разходва на принципа на солидарността. ВАС допълва, че се губи доходността от инвестирането на средствата по личната партида, а това рефлектира и върху правото на свободна стопанска инициатива, тъй като се накърнява резултатността от дейността на пенсионноосигурителните дружества, възникнали по волята на законодателя.

Как влияе на пазара

Комисията за защита на конкуренцията смята, че от гледна точка на правилата на конкуренция предоставянето на право на осигурените лица да преминат от универсален или професионален фонд към държавното осигуряване води до промяна в структурата на пазара на втория пенсионен стълб, защото изважда от пазарния оборот част от общия обем парични средства, за дял от които се конкурират пенсионните фондове, и така нарушава модела на търговия в сектора.

Според КЗК възможността за прехвърляне на средства може да ограничи конкуренцията, като създаде правна несигурност сред частните фондове.

"Това е така, тъй като с изменението на КСО се осъществява промяна на въведения модел на пенсионно осигуряване в страната, при който осигуряването за допълнителна задължителна пенсия може да бъде извършено единствено в универсални и професионални пенсионни фондове", се казва в анализа на КЗК. В решението ѝ се допълва, че пенсионните дружества са навлезли на съответния пазар при един модел на пенсионно осигуряване, а изменението му може да окаже негативно влияние върху дейността им, особено в случай като този, при който частни финансови средства се прехвърлят към публичните финанси.

Според КЗК прехвърлянето на средства към общественото осигуряване може да намали стимулите на действащите пенсионни фондове да продължат да осъществяват дейност и участници от пазара да се оттеглят. Това от своя страна ще увеличи концентрацията и ще ограничи ефективната конкуренция.

"По-малкият брой предприятия от своя страна ограничава възможността за осигурените лица. Намалването на избора на фонд, който да управлява и инвестира средствата по индивидуалните партии, може да доведе до намаляване на средната доходност на средствата във фондовете", се казва още в становището на КЗК.

От антимонополния регулатор допълват, че новите правила могат да демотивират навлизането на нови участници на пазара, а оттам – да изолират и затворят българския пазар на национален принцип.